

KO UČENEC ZBOLI ZA PSIHOZO

Kako se bolezen/težave kažejo v šoli

Pri otrocih in mladostnikih so psihotične motnje redke, klinična slika pa ni tako jasno kot v odraslem obdobju. Psihotične motnje se kažejo z naslednjimi znaki:

- halucinacije (vidne/slušne),
- blodnje (paranoidne, preganjalne, somatske),
- formalne motnje mišljenja (izguba asociacij v razmišljanju, nelogično mišljenje, blokade v razmišljanju),
- motnje v razpoloženju, motnje motorike).

Učence s spremenjenim doživljanjem realnosti učitelji pogosto označijo kot

- drugačne,
- domišljave,
- čudaške,
- vase zaprte,
- problematične in nepredvidljive.
- Opažajo, da imajo bujno domišljijo,
- da ne iščejo bližine sošolcev in imajo na splošno malo prijateljev.
- Pri pouku se taki učenci težko osredotočajo na učno delo,
- slabše pomnijo,
- so raztreseni,
- pozabljivi,
- zmedeni,
- slabo ekspresivni,
- razdražljivi in jezavi.
- Opaziti je lahko tudi strahove,
- sumničavost,
- umik v osamo,
- precejšnje nihanje v razpoloženju,
- izbruhe agresivnosti,
- pogovarjanje s samim seboj ali z namišljenimi sogovorniki.
- Pogosto učitelji opažajo, da učenci na kakšnem področju (tuj jezik, likovno ali literarno ustvarjanje, logično matematične spretnosti) blestijo, navadno pa so ta močna področja izolirana.

Kako lahko pomagamo

Potreben je odkrit in subtilen pogovor z učencem in starši, v katerem podamo svoja opažanja o učenčevem spremenjenem vedenju. Pogosta reakcija staršev, pa tudi učiteljev na učenčevo vedenje je dodatno priganjanje k učnemu delu, saj si nezainteresiranost za sodelovanje pri učnem delu lahko razlagajo tudi kot učenčevo lenobo, uporništvu.

Izraziti je potrebno zaskrbljenost in starše z učencem napotiti na pregled k osebnemu zdravniku.

Ko je učenec v razredu

Ko v razredu opazimo, da ima učenec dlje časa veliko zgoraj navedenih težav, mu lahko v dogovoru s starši začasno prilagodimo vzgojno-izobraževalno delo v razredu.

V učnem procesu učencu omogočimo:

- sprotno preverjanje razumevanja in sledenja navodilom ter učni snovi;
- prilagojen tempo dela in obseg nalog, ki jih zmore samostojno opraviti;
- po potrebi podaljšan čas reševanja nalog s krajšimi presledki oz. odmori;
- postopno in prilagojeno preverjanje in ocenjevanje znanja (npr. ocenjevanje manjših sklopov snovi).
- Učenec nadalje potrebuje stalno bližino učitelja, ki mu tako lahko podaja jasna in kratka navodila, sprotne povratne informacije ter usmerja njegovo pozornost.
- Individualizirani načrt učnega dela naj po potrebi omogoča tudi omejitve učnih ciljev v obsegu temeljnih ali minimalnih standardov znanj.
- Poleg tega naj se učencu po potrebi nudi tudi dodatne oblike učne pomoči (dopolnilni pouk, pomoč prostovoljca, individualna učna pomoč).

Ko je učenec v bolnišnici (bolnišnično zdravljenje)

Pri hujših obdobjih ali oblikah bolezni se pogosto zgodi, da učenec sprva ne zmore slediti učnemu delu. Ob medikamentozni terapiji, ki jo predpiše zdravnik, obolelega učenca s skrbno izbranimi vzgojno-terapevtskimi dejavnostmi specialni pedagog bolnišnične šole postopoma pripravlja na šolsko delo. Tako delo se praviloma odvija individualno.

- Z vedenjsko-kognitivnimi pristopi,
- igro in ustvarjalnimi dejavnostmi
- skupaj z učencem razgrajujemo strahove,
- razvijamo in jačamo njegov jaz ter
- ustrežnejšo samopodobo,
- zmanjšujemo motnje percepcije in
- povečujemo nadziranje stvarnosti,
- vzpostavljamo uspešnejše obrambne mehanizme ter
- hkrati iščemo močna področja posameznika, na katerih bo možno graditi socializacijske, emocionalne in kognitivne spretnosti in strategije.
- V času psihotične epizode se izogibamo soočanju z neuspehom in neznanjem, zato specialni pedagog pri usvajanju učnih in vzgojnih vsebin stalno spremlja in ustrezno uravnoteži tempo učnega dela ter zahtevnost vsebin.

Šele ko je učenec čustveno in učno stabilnejši, ga vključimo k pouku, v razredu oz. v skupini. Pouk v bolnišnični šoli izvajajo učitelji posameznih predmetov. Pri usvajanju nove učne snovi in pri učenju učencu še vedno omogočamo individualno učno pomoč. Preverjanje in ocenjevanje znanja mora biti napovedano in prilagojeno (manjši vsebinski sklopi, podaljšan čas).

Učenca postopno vključujemo tudi v dnevne skupinske dejavnosti, ki so namenjene spremljanju vedenja, čustvovanja in socialnega vključevanja, specialno pedagoški oceni funkcioniranja, spremljanju in razvijanju učnih in delovnih navad ter iskanju uspešnih učnih

strategij učenja. Učenec sodeluje v ustvarjalnih delavnicah, kjer se uči sodelovanja, komuniciranja, socialnih spretnosti in asertivnosti. Pri tem spodbujamo posameznikovo lastno ustvarjalnost in kreativnost, iščemo njegove potenciale in močna področja, na katerih se lahko izpopolnjuje in dokazuje.

Bolnišnično zdravljenje je lahko dolgotrajno, tudi več mesečno, zato je tesno sodelovanje med učenčevo in bolnišnično šolo nujno potrebno. Bolnišnična šola vzpostavi stik z učenčevo šolo in zaprosi za t.i. smernice za učno delo (t.j. program dela, ki se v času učenčeve hospitalizacije odvija v njegovem razredu). Ob koncu ocenjevalnih obdobj razrednik v bolnišnični šoli pošlje na učenčevo šolo obvestilo o izobraževanju učenca v bolnišnici, ob zaključku hospitalizacije pa poda tudi smernice za nadaljnje učno delo z učencem v njegovi šoli.

Običajno ob zaključku hospitalizacije organiziramo tudi timski sestanek z učenčevo šolo, na katerem zdravnik predstavi, kako se bolezen kaže pri učencu, kakšno je lahko učenčevo spremenjeno vedenje in kako naj se v šoli odzivajo na njegovo vedenje. Na sestanku podrobno predstavimo tudi potrebne prilagoditve ter oblike pomoči pri šolskem delu v šoli.

Postopek usmerjanja

Učenec, ki ima težave zaradi spremenjenega doživljanja, je lahko po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami opredeljen kot dolgotrajno bolan otrok. Iz tega naslova je upravičen do potrebnih prilagoditev in oblik dodatne strokovne pomoči. Po potrebi se lahko dodatna strokovna pomoč izvaja tudi na domu, sedaj pa zakonodaja omogoča izobraževanje na domu tudi za otroke s posebnimi potrebami.

Včasih je učenca potrebno preusmeriti v primernejši izobraževalni program.

Delo s starši

Zdravnik staršem razloži potek zdravljenja ter kako se bolezen kaže pri otroku, kakšno je lahko otrokovo spremenjeno vedenje in kako naj se ustrezno odzivajo na otrokovo vedenje. Zdravnik in bolnišnični učitelj se s starši pogovorita tudi o tem, kako bolezen vpliva na otrokovo šolsko funkcioniranje, ter o tem, da preobremenjevanje otroka (tudi s šolskimi zahtevami) lahko negativno vpliva na razvoj njegove bolezni. Staršem razložimo, da je zato potrebno individualizirati vzgojno-izobraževalno delo ter pogosto zmanjšati učne zahteve.

Starše je potrebno ves čas razbremenjevati občutka krivde ter jih usmerjati k sprejemanju otrokove bolezni in pozitivnem pristopu pri zdravljenju le-te.

Starši in učitelji morajo subtilno spremljati otrokovo doživljanje in zadostiti otrokovim potrebam po občutku varnosti in sprejetosti.

Kaj kažejo izkušnje

Kadar je bolezen zgodaj prepoznana in ustrezno zdravljena, lahko motnje izzvenijo ali se ustavijo. V nekaterih primerih pa lahko simptomi bolezni ostanejo. Takrat je potrebno učenca razbremeniti tudi v smislu učnih zahtev in pritiskov ter mu po ustreznem zdravljenju omogočiti bodisi vzgojno-izobraževalno delo na domu bodisi prešolanje v ustrežnejši vzgojno-izobraževalni program.

Psihotični simptomi so znak učenčeve ranljivosti, zato jih je potrebno sprejeti z vso resnostjo in učenca zaščititi po nasvetih strokovnjakov (zdravnik, otroški psihiater, psiholog, specialni pedagog, bolnišnični učitelj).

Misel

"Naša N. je še vedno posebna deklica, a zdaj je bolj na varnem. V šoli s prilagojenim programom ni toliko otrok, ki bi opazovali in se smejali njenim čudaštvom, vesela pa je tudi, da se lahko zopet nauči za dobro oceno".

mama

Če želite izvedeti več

Nujna stanja v otroški psihiatriji, Ljubljana, Medicinska fakulteta, Katedra za pediatrijo, 1998

Doc.dr. Vanja Kiswarday, univ. dipl. prof., Univerza na Primorskem

Tjaša Zver, univ. dipl. pedagogike, bolnišnična šola tjasa.zver@bolnisnicna-sola.si

Branka Žnidaršič, univ.dipl. prof. defektologije, bolnišnična šola

branka.znidarsic@bolnisnicna-sola.si